

การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์
ด้วยพุทธวิธีของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น
**An Application of Merit boat racing tradition of Buddhist Methods of Phu
Pha Man District, Khon Kaen Province**

พระพงษ์ศรี ฐานกรโธ/คำภาสัน และ พระมหามิตร จิตปัญโญ (วันทยา)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phra phongsri Tanagari kampasan and Phramaha Mit (Wanyao) Thitapanyo
Mahachulalongkornrajavidya University, KhonKaen Campus, Thailand Khon Kaen
University, ThailandCorresponding Author
Corresponding Author, E-mail: phongsri0848761745gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณีบุญแข่งเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ. กุฉินารายณ์ จ. ขอนแก่น เป็นการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และภาคสนาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ทั้งสิ้น 25 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัญหาชุมชนบ้านวังผาดำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น : ชุมชนบ้านวังผาดำ เมื่อกล่าวโดยปัญหาแล้วสามารถแยกได้ดังนี้ 1) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเกิดจากรายรับไม่พอกับรายจ่าย ซึ่งเกิดจากการขาดทุนทางด้านเกษตร ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน 2) ปัญหาทางด้านสังคมการเมืองท้องถิ่นด้วยความแตกแยกด้วยการแบ่งพักแบ่งพวก ตามเหตุแห่งปัจจัยของการเมืองท้องถิ่นจนกลายเป็นชุมชนเกิดความอ่อนแอ

* วันที่รับบทความ: 18 กรกฎาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 16 ตุลาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 4 พฤศจิกายน 2565

Received: July 18, 2022; Revised: October 16, 2022; Accepted: November 4, 2022

การสร้างความปลอดภัยของชุมชน : ชุมชนมีนโยบายชุมชนในการจัดกิจกรรมประเพณีการแข่งขันเรือประจำปี กิจกรรม : การจัดประเพณีการแข่งขันเรือเป็นการจัดร่วมกับงานบุญกฐินของวัด การสร้างฐานของกลุ่ม : มีการประชุมวางแผนงานร่วมวัดกับชุมชนในเขตอำเภอผาม่าน การปลูกฝังความสามัคคีให้เกิดขึ้น เสริมสร้างความรู้สึกร่วม : การประยุกต์ใช้หลักธรรมและวัฒนธรรมประเพณีมาเป็นอุปมาอุปไมยชุมชนด้วยการทำงานร่วมกัน โดยมีพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณเชื่อมประสาน

การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปลอดภัยของชุมชนด้วยพุทธวิธี : นำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา (บุญกฐิน) มาประสานเข้ากับวัฒนธรรมประเพณีเพื่อเป็นอุปมาอุปไมยชุมชน จัดให้มีการเล่นพื้นบ้านเพื่อเป็นการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและสร้างสามัคคีในชุมชนผาม่าน

คำสำคัญ : วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือ; การสร้างความปลอดภัย; การสร้างความสามัคคี; พุทธวิธี

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the conflict situation of Wang Pha Dam villagers, Phu Pha Man District, Khon Kaen Province; 2) to study the reconciliation of the community of Wang Pha Dam villagers; 3) to apply the boat racing tradition to create reconciliation through Buddhist methods of Wang Pha Dam community. This study was carried out by means of quality research through studying related documents and fieldwork interviews of 25 key informants. The tool used in collecting data was the structured interview and the obtained data were interpreted by Descriptive Analysis.

The research results were as follows:

The problem of Ban Wang Pha Dam Community: the community problems can be separated as follows: (1) economic problems arisen from insufficient income compared with expenditure which was caused by agricultural losses resulting in borrowing of debts; (2) local political and social problems arisen from division according to local politics causing community weakness.

Reconciliation: the community has a community policy in organizing the boat racing tradition every year. **Activities:** The boat racing tradition is organized in conjunction with the Kathin ceremony of the temple. **Creation of the group:** there is a meeting to plan a joint work with the community in Pha Man District. **Cultivating unity to create feelings:** this is to apply principles of Dhammas and cultural traditions as a plan to harmonize the community by working together and monks act as spiritual leaders.

Application of boat racing tradition to create reconciliation through Buddhist methods: it is to bring Buddhist activities (Kathin Ceremony) to be harmonized with culture and traditions as a ploy to harmonize the community and also organizing folk games is to preserve the culture and traditions and to build unity in the Phu Pha Man community.

Keywords: Boat Racing Tradition Culture; Creating Harmony; Reconciliation; Buddhist Method

บทนำ

ชนชาติไทยเป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ร่วมกัน ทั้งวิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี อันเป็นมรดกสืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาหลายชั่วอายุคน มีการสั่งสมสืบสาน เป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติ จนเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชน และวัฒนธรรมยังเป็นตัวที่ช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันวัฒนธรรม คือพลังของสังคมทางภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นพลังแห่งการพัฒนา เป็นความมั่งคั่งของการเรียนรู้ การสะสมความรู้และการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของการปฏิบัติของชุมชน หรือวิถีชีวิตของชุมชน มนุษย์จึงเกิดมาท่ามกลางวัฒนธรรม เรียนรู้โดยวัฒนธรรม และถูกหล่อหลอมโดยวัฒนธรรม วัฒนธรรมเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและเนื่องจากสิ่งแวดล้อมในแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน วัฒนธรรมของมนุษย์จึงมีความแตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้วัฒนธรรมยังคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น ความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมเอง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องให้คนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบสาน วัฒนธรรมประเพณีของตนเอง

ลักษณะความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านวังผาดำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น เมื่อย้อนไป ๒๐ ปีที่แล้วส่วนใหญ่มีปัญหาใหญ่ ๆ อยู่ 2 เรื่อง คือ 1. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านทำอาชีพเกษตรกรรมเกี่ยวกับ ด้านการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ไก่ ด้านการเพาะปลูก เช่น ข้าว อ้อย ถั่ว และพืชสวนครัว เป็นต้น เพื่อใช้ในชีวิตรประจำวันด้วยและ เพื่อจำหน่ายในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และอาชีพรับจ้าง ด้วยปัจจัยและภาวะทางด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาความยากจน เกิดจากรายรับไม่พอกับรายจ่าย ซึ่งเกิดจากการขาดทุนทางด้านเกษตร ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เป็นการเข้าไปติดวงจรทางด้านสังคมทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และเป็นผลพวงระยะยาวมาถึงปัจจุบัน 2. ปัญหาทางด้านสังคมการเมืองท้องถิ่น ความแตกแยกด้วยการแบ่งพักแบ่งพวก ตามเหตุแห่งปัจจัยของการเมืองท้องถิ่น

แต่ชุมชนบ้านวังผาดำ ก็ภาคภูมิใจมาก เพราะว่ามีทรัพยากรธรรมชาติเป็นที่พึ่ง หลายประการ เช่น มีวัดและพระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจ คือ วัดถ้ำเทพนิมิต เป็นศาสนาสถานที่บำเพ็ญบุญกุศลและประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา สภาพวัดเป็นป่าเขาและที่ราบสูง ภายในวัดมีถ้ำเรียกว่า ถ้ำเทพนิมิต ซึ่งเป็นถ้ำที่เกิดโดยธรรมชาติ มีพระประธานที่ศักดิ์สิทธิ์และสวยงาม เรียกว่า หลวงพ่อพระพุทธชินราช เนื้อสัมฤทธิ์ลงรักปิดทองร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งประกอบพิธีการเททองหล่อบนยอดภูเขาที่วัดถ้ำเทพนิมิตแห่งนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2547 มีรูปปั้นพระสิวลีมหาเถระเจ้า ผู้เป็นพระสาวกที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงยกย่องว่าเป็นเลิศในทางมีลาภสักการะมาก ซึ่งคติโบราณนั้นมีความเชื่อถือกันว่า หากประดิษฐานไว้ในสถานที่ใด สถานที่นั้นจักเจริญด้วยลาภสักการะดี มีศาลเจ้า เรียกว่า ศาลปู่หลุบและปู่สมิงดำ ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้ความเคารพยำเกรงกันมานาน มีอ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 127 ไร่ สามารถเก็บกักน้ำที่ไหลลงมาจากเทือกเขา

ต่างๆ ไว้ เพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตรและอื่นๆ ได้เป็นจำนวนมาก มีน้ำผุดตลอดทั้งปี เรียกว่า น้ำผุดตาดเต่า ซึ่งเป็นน้ำผุดที่เกิดขึ้นเอง และเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านวังผาดำ

ประเพณีแข่งเรือบ้านวังผาดำนั้นได้จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นความคิดริเริ่มของพระครูเกษมธรรมสุนทร, ดร. เจ้าอาวาสวัดถ้ำเทพนิมิตรูปปัจจุบัน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน โดยนำเอาประเพณีแข่งเรือ มาเป็นอุปายในการสอนชุมชนเกิดความสามัคคีซึ่งที่วัดมีงานทอดกฐินสามัคคี และจัดให้มีการเล่นพื้นบ้าน เพื่อปลูกฝังความสามัคคีให้เกิดขึ้น และยังเป็นการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามไว้ การแข่งขันเรือพายและการลอยกระทงนับเป็นประเพณีที่อยู่คู่กับคนไทย มาช้านาน (พระอธิการวิน ที่ปทุมโม (อิมใจ): 2556 : 22) นับว่าเป็นความเฉลียวฉลาดของบรรพบุรุษเรา ที่หาวิธีการออกกำลังกายอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น การแข่งขันเรือพาย และการลอยกระทงของบ้านวังผาดำแห่งนี้ โดยท่านมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อปลูกฝังความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้ เพราะท่านตระหนักดีว่า “ความสามัคคีเท่านั้น ที่จักก่อให้เกิดความสำเร็จได้ทุกอย่าง เช่นเดียวกับการแข่งเรือ แม้ว่าจะมีคนพายหลายคน ซึ่งมีความคิดที่แตกต่างกันก็ตาม แต่หากสามารถทำให้เป็นหนึ่งเดียวได้ ทุกอย่างก็สำเร็จด้วยดี ไม่มีอะไรยาก” อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นไว้ ให้อยู่คู่บ้านคู่มืองสืบต่อไปตราบชั่วกาลนาน โดยอาศัย อ่างเก็บน้ำ บ้านวังผาดำเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ประมาณ ๑๒๗ ไร่ ซึ่งอยู่ระหว่างรอยต่อ บ้านวังผาดำ กับบ้านวังใหม่ ตำบลวังสวาบ เป็นสถานที่ในการจัดการแข่งขันเรือพาย ในช่วงเดือน 11 ซึ่งถือว่าเป็นสนามเปิดโดยเปิดรับสมัครผู้เข้าแข่งขันหลายหมู่บ้านในอำเภอกุฉินารายณ์ ที่เข้าร่วมการแข่งขันเรือพาย สามารถรวมตัวทีมฝีพายได้อย่างอิสระ การแข่งขันเรือ 4 ฝีพาย เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1. ประเภทชายล้วน 2. ประเภทหญิงล้วน ทีมที่ชนะเลิศจะได้รับเงินรางวัล 4 ระดับ คือ ชนะเลิศอันดับ 1. ประเภทชายล้วน เงินรางวัล 10,000บาท รองชนะเลิศ ประเภทชายล้วน 5,000 บาท ชนะเลิศอันดับ 1 ประเภทหญิงล้วน ๘,๐๐๐บาท รองชนะเลิศประเภทหญิงล้วน 4,000 ซึ่งในปีแรกนั้น ไม่ได้มีเจ้าภาพรางวัล แต่ได้รับเงินสนับสนุนบางส่วนจาก อบต.วังสวาบ และอบจ.ขอนแก่น มาจัดร่วม และในช่วงปีที่ 3 นั้น ได้รับการสนับสนุนเงินรางวัล และ จากบริษัท วีเจ โปรเฟสชั่นแนล เซอร์วิส จำกัด บริษัท เวียงสรวง และบริษัทโคเรดะ เป็นเจ้าภาพทุนรางวัล ในการแข่งขันแต่ละปี

อำเภอกุฉินารายณ์ เป็นอำเภอที่แยกออกจากอำเภอยะหมื่น ในปี 2541 อยู่ระหว่างรอยต่อของ ๔ จังหวัด คือ ทางทิศเหนือ ติดกับอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ติดกับอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดเลย ทางทิศใต้ ติดกับ อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ มีความอุดมสมบูรณ์ชุ่มชื้น ด้วยพืชพรรณธัญญาหารมีแม่น้ำลำธาร และมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม อันเนื่องมาจากคติ ความเชื่อของชุมชนไทยกุฉินารายณ์ ได้นำเอาศาสตร์และศิลป์มาจรรโลงเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีการแข่งขันแข่งเรือ เพื่อนำเอาการแข่งขันเรือพายมาสอนคนให้มีความสามัคคีสามัคคีกัน

การแข่งขันเรือยาวในสมัยต้นๆ มักเกี่ยวกับการเสี่ยงทายและประเพณีหลวงบางอย่าง ต่อมาเป็นเรื่องของ การฝึกฝีพายใช้ในทางการทหาร ในสมัยต่อๆ มาชาวบ้านจึงจัดให้มีการแข่งเรือกันบ้างและถือว่าเป็นกีฬาที่ สนุกสนานอย่างหนึ่ง จนกระทั่งแห่งถือว่าการแข่งเรือเป็นประเพณี (สมบัติ พลายน้อย: 2532 ; 84) บนพื้นฐาน การดำเนินชีวิต มนุษย์ถือว่าเป็นสัตว์สังคมไม่นิยมอยู่คนเดียว มีปัจจัย ๔. เป็นเครื่องอาศัยได้แก่ เสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ที่มีความจำเป็น หรือ มีความต้องการที่เหมือนกันบ้างต่างกันบ้าง เมื่อมีการอยู่ ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นครอบครัว จากหลาย ๆ ครอบครัว รวมกันเป็นหมู่บ้าน อำเภอ ตำบล จังหวัด ตามลำดับ จนกระทั่งเป็นประเทศน้อยใหญ่ ธรรมดาของการอยู่ร่วมกัน ก็มักจะมีปัญหาขัดแย้งกันบ้าง สามัคคีกันบ้างเป็น ธรรมดา มีเทคโนโลยี เครื่องมือสื่อสาร และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการอำนวยความสะดวก ที่ทันสมัย เพื่อให้การ ดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามวิวัฒนาการ มีพระพุทธศาสนา และ พระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ที่ให้ แนวทางทำให้เกิดความผาสุก เจริญงอกงาม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อมีการอยู่ร่วมกันแล้ว ก็จำเป็นต้องมี ผู้นำในหมู่คณะ มีกฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผน รวมถึงความเชื่อ ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีต่าง ๆ โดยมี เป้าหมายในการกำหนด กฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผน ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี เพื่อป้องกันปัญหาที่ เกิดขึ้นในหมู่คณะ หรือชุมชน ด้วยการปฏิบัติตามโดยความเคารพ เพื่อให้หมู่คณะ หรือ ชุมชนได้ร่วมมือร่วม แรง เป็นเหตุให้เกิดความสามัคคีปรองดอง ด้วยการทำงานร่วมกัน ผ่านจารีตประเพณี (วีรวุฒิ โอตรารางกุล: 2540 ; 132)

ลักษณะความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านวังผาดำ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่นในปัจจุบัน ชุมชนเกิด ความอ่อนแอ อันเนื่องมาจาก การแตกแยก และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและ วัฒนธรรม บน กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง ความรักความเอื้ออาทรที่มีต่อกันมีน้อยลงวิถีชีวิตต่างคนต่าง อยู่ไม่ใส่ใจกันมากขึ้น หากครอบครัวใดมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ก็ สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นอย่างรู้เท่าทันและสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ หากครอบครัวใดขาดความรู้เท่าทันก็จะ ทำให้ตกเป็นเหยื่อของกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้สถาบัน ครอบครัวเกิดความอ่อนแอสุดท้ายกลายเป็น ครอบครัวที่แตกแยก เป็นต้น ต้นตอของปัญหาสังคมที่ ซับซ้อนในสังคมปัจจุบัน ซึ่งในสังคมสังคมไทยกำลัง เผชิญกับปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติดให้โทษปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาการเมืองการ ปกครอง เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ นับวันจะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะมีบุคคลประพฤติผิดศีลธรรมอันดีงามของ ศาสนาขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็น อยู่ในวงการใด หรือสถาบันใดก็ตาม ดังปรากฏเป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อ ต่างๆ อยู่เสมอ ซึ่ง ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างมาก ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นยุค แห่งเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน เป็นเหตุให้ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีที่ ทันสมัย แผ่ขยายไป ทั่วทุกมุมโลกอย่างไร้พรมแดน ไม่มีค่าย ไม่มีพรมแดนกีดกันในการติดต่อสัมพันธ์กันทั้งใน ด้าน เศรษฐกิจ การเมืองและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นที่ไหนในโลก เราเรียนรู้ กันหมด ความโดดเด่นของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นปรากฏการณ์ที่มองเห็นผลทางวัตถุอย่าง เด่นชัด

จึงเป็นความนิยมของทุกคนในโลกชนิดที่หลงเชื่ออย่างไม่มีข้อยั้งใจ ด้วยขีดความสามารถ ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้น ซึ่งพิสูจน์ได้ด้วยประสาธน์สัมผัสทั้งห้าอย่างเด่นชัด ทำให้การเห็นคุณค่าจากสัมผัสที่หก (จิตใจ ธรรมารมณ์) มีน้อย เพราะเขามองว่าเมื่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เจริญมนุษย์คือ ผู้ที่ควบคุมธรรมชาติจึงทำให้เกิดการทำลายล้างธรรมชาติอย่างมากแต่ฝ่ายเดียวตลอด มาชนิดที่เรียกว่า แปรผันตรงกันข้ามกับความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วัตถุ) กล่าวคือยิ่งเจริญมากยิ่งมีการทำลายล้างธรรมชาติมาก นั่นเอง แต่ในยุคปัจจุบันก็ได้นำเอาศาสตร์และศิลป์สมัยใหม่มาประยุกต์เข้ากับขนบธรรมเนียมประเพณี ดั้งเดิม เกิดค่านิยม ที่มีผลต่อเป้าหมายของขนบธรรมเนียมประเพณีด้านความสามัคคี และทำให้ชุมชนหลงใหลมัวเมา และมุ่งหวังถึงผลประโยชน์ ในการจัดงาน จนทำลาย ความคุ้นเคยกันด้วยอำนาจแห่งโลภะ ในด้านการสร้างสรรค์ประดิษฐ์นั้นยังทรงไว้ซึ่งศาสตร์และศิลป์ที่แสดงออกด้านสถาปัตยกรรมของคนโบราณ ที่เรียกว่า ศิลปวัตถุ หมายถึงสิ่งที่ทำด้วยฝีมืออย่างประณีต (สุเมธ ฒ ชุมสาย, 2539 : 175) และมียุคค่าสูงทางด้านศิลปะ ซึ่งไม่สามารถทำได้คนเดียว จะต้องอาศัยความสามัคคีของทีมสร้างสรรค์ผลงาน

เพราะฉะนั้นการนำเอาจารีตประเพณีที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ และสอนให้ชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกันโดยเอาประเพณีการแข่งเรือ มาเป็นอุปกรณ์ หรือ สื่อการสอนคน เพราะการพายเรือให้ตรงและรวดเร็วให้ถึงเส้นชัยนั้น ไม่ได้พายเพียงคนเดียว หรือต่างคนต่างพาย แต่ อาศัยความพร้อมเพียงกลมเกลียวกันปราศจากการเห็นแก่ตัวภายในทีม ต่างหาก จึงจะทำให้ได้ชัยชนะมาได้

ในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงเหตุที่ทำให้เกิดความสามัคคีไว้ คือ สาราณียธรรม ๖ ประการ ได้แก่ 1. เมตตาทายกรรม เข้าไปตั้งทายกรรมประกอบด้วยเมตตา 2. เมตตาวิจิตรกรรม เข้าไปตั้งวิจิตรกรรมประกอบด้วยเมตตา 3. เมตตาโมกขกรรม เข้าไปตั้งโมกขกรรมประกอบด้วยเมตตา 4. สาธารณโภคี แบ่งปันลาภที่ตนได้มาแล้วโดยชอบธรรม ๕. สีสัมมัญญตา มีศีลเสมอกันกับผู้อื่น ๖. ทิฏฐิสามัญญตา มีความเห็นร่วมกับผู้อื่น (วิ.ป. (ไทย) 8 /367 / 274.) ซึ่งจะทำให้เกิดความคุ้นเคยกันเป็นเปรียบเสมือนญาติอย่างยิ่ง ซึ่งเมื่อมีความคุ้นเคยกันทำให้เกิดหมู่คณะ เกิดความพร้อมเพียงขึ้นชม ให้รางวัลในการทำงานร่วมกันก็จะเกิดพลังและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ที่เรียกว่า กุศลธรรม ล้วนแต่อาศัยความคุ้นเคยใกล้ชิดกัน ไม่ห่างเหินเป็นเหตุแห่งความสามัคคีนี้เองที่เป็นองค์ธรรมเชื่อมประสานให้กับชุมชนมีพลัง อันยิ่งใหญ่ในการทำงานร่วมกันให้ก้าวไปสู่ความเจริญ (พ.ธ. (ไทย) 25/96/ 204-206.)

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ.ภูพาน จ.ขอนแก่น
- 2) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณีบุญแข่งเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ.ภูพาน จ.ขอนแก่น

3) เพื่อการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาทั้งเอกสารและการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการไว้ดังนี้

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร Documentary Study ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 อรรถกถาพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2560) ธรรมเนียมปฏิบัติปฏิบัติกฎเกณฑ์หนังสือวิชาการ ตำรา บทความวิชาการและงานวิจัยเอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด “การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น”

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มเป้าหมายในเขตบ้านวังผาดำ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น

ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก

ด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลด้านประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลได้ในเขตชุมชนบ้านวังผาดำ ต.วังสวาบ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิธีการแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่

พระสงฆ์	5 รูป
ข้าราชการ	5 คน
ผู้นำชุมชน	5 คน

ปราชญ์ชาวบ้าน	5 คน
ผู้เข้าแข่งขันเรือพาย	5 คน
รวมทั้งสิ้น	25 รูป / คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้แบ่งเป็น ๓ ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คือข้อคำถามข้อมูลส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คือข้อคำถามเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหาความขัดแย้งของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 3 คือข้อคำถามเกี่ยวกับการการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 4 คือข้อคำถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น ๓ ข้อ

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) สร้างแบบสัมภาษณ์ จากกรอบเนื้อหาของวัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเพื่อตอบโจทย์ในการวิจัย

2) เสนอร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

3) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษา

4) นำข้อมูลที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาเพื่อความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

(1) ผศ. ดร.จรัส ลีกา ตำแหน่ง ตำแหน่ง อาจารย์ ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

(2) ผศ. ดร.นิเทศ สนั่นนารี ตำแหน่ง อาจารย์ ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

(3) ผศ. ดร.ประยูร แสงใส ตำแหน่ง อาจารย์ ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

4) นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล

(1) ผู้วิจัยเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎก ฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

(2) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ข้อมูลที่เป็นเอกสารงานเขียนของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา หนังสือวิชาการ ตำรา งานเอกสารที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อขอหนังสือความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวน 25 รูป/คน

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจงจำนวน ๒๕ รูป/คน จำนวน ๔๐ ฉบับและรับคืนมาด้วยตนเองทั้งหมดแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์

4 เมื่อได้แบบสัมภาษณ์มา จำนวน 25 ฉบับถือว่าเป็นแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

5 การสังเกตส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่าง ๆ ที่จะทำให้ควบคู่กับการสัมภาษณ์กลุ่มพระภิกษุสงฆ์ ข้าราชการ ประชาชนชาวบ้าน ผู้เข้าแข่งขันเรือพาย

63 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีการแข่งขันเรือในชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิธีการวิจัย ดังนี้

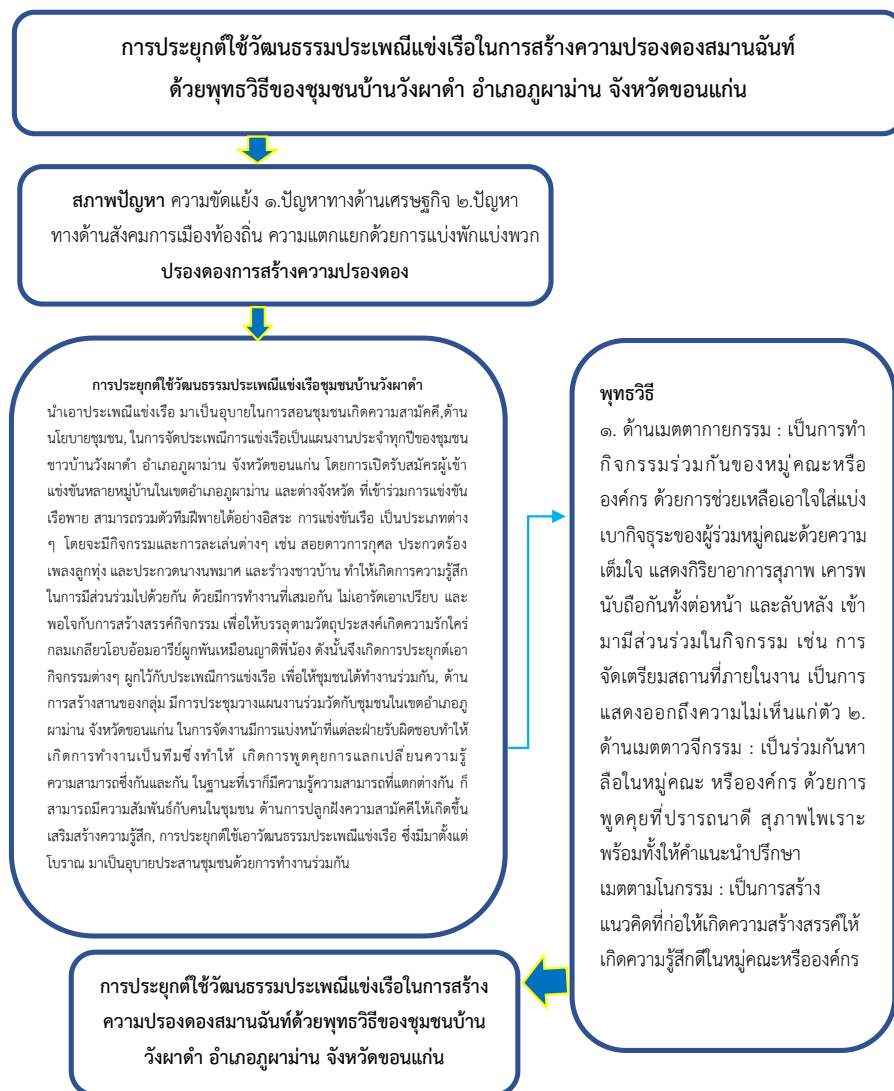
1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาด้านแนวคิดและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคสนาม โดยใช้วิธีอธิบายเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ในประเด็นต่าง ๆ คือแนวคิดเกี่ยวกับ การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น

2. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การแปรความ การตีความ นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

3. เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นมาสรุป เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการเขียนรายงานการวิจัย
4. เขียนรายงานการวิจัย สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับแนวคิดเกี่ยวกับ“การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาวบ้านวังผาคำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น” ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1 สภาพปัญหาความขัดแย้งของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น : ชุมชนบ้านวังผาดำ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น เมื่อย้อนไป 20 ปีที่แล้วส่วนใหญ่มีปัญหาใหญ่ ๆ อยู่ 2 เรื่อง คือ 1. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านทำอาชีพเกษตรกรรมเกี่ยวกับ ด้านการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ไก่ ด้านการเพาะปลูก เช่น ข้าว อ้อย ถั่ว และพืชสวนครัว เป็นต้น เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันด้วยและ เพื่อจำหน่ายในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และอาชีพรับจ้าง ด้วยปัจจัยและภาวะทางด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมจากวัฒนธรรมเดียวกลายมาเป็นพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ เมื่อในพื้นที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย นั้นก็แสดงว่าในพื้นที่เริ่มมีความคิดที่แตกต่างกันด้วยเหตุนี้ปัญหาจึงเกิดขึ้นด้วยความเชื่อและประเพณีที่แตกต่างและอาชีพอีกก็ประการหนึ่งที่ปัญหารายได้จนทำให้ระเศรษกิจครอบครัวและชุมชนกลายเป็นปัญหาตามมา การเกิดจากรายรับไม่พอกับรายจ่าย ซึ่งเกิดจากการขาดทุนทางด้านเกษตร ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เป็นการเข้าไปติดวงจรทางด้านสังคมทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และเป็นผลพวงระยะยาวมาจนถึงปัจจุบัน ๒. ปัญหาทางด้านสังคมการเมืองท้องถิ่น ความแตกแยกด้วยการแบ่งพวกแบ่งพวก ตามเหตุแห่งปัจจัยของการเมืองท้องถิ่น ชุมชนเกิดความอ่อนแอ อันเนื่องมาจาก การแตกแยก และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม บนกระแสโลกาภิวัตน์

2. การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ. ภูผาม่าน จ. ขอนแก่น :

ด้านนโยบายชุมชน : ในการจัดประเพณีการแข่งขันเรือเป็นแผนงานประจำปีของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น โดยการเปิดรับสมัครผู้เข้าแข่งขันหลายหมู่บ้านในอำเภอภูผาม่าน และต่างจังหวัด ที่เข้าร่วมการแข่งขันเรือพาย สามารถรวมตัวทีมพายได้อย่างอิสระ การแข่งขันเรือ 4 ฝีพาย เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ ประเภทชายล้วน 2. ประเภทหญิงล้วน ทีมที่ชนะก็จะได้รับเงินรางวัล 4 ระดับ คือ ชนะเลิศอันดับ 1. ประเภทชายล้วน เงินรางวัล 10,000 บาท รองชนะเลิศ ประเภทชายล้วน 5,000 บาท ชนะเลิศอันดับ 1 ประเภทหญิงล้วน 8,000 บาท รองชนะเลิศประเภทหญิงล้วน 4000 และรางวัลรอบใจ 500 บาท ซึ่งได้รับการสนับสนุนเงินรางวัล และ จากบริษัท วีเจ โปรเฟสชั่นแนล เซอร์วิส จำกัด บริษัท เวียงสรวง และบริษัทโคเรตะ เป็นเจ้าภาพทุนรางวัล ในการแข่งขันแต่ละปี

ด้านกิจกรรม : การจัดประเพณีการแข่งขันเรือเป็นการจัดร่วมกับงานบุญกฐินของวัดถ้ำเทพนิมิต โดยจะมีกิจกรรมและการละเล่นต่างๆ เช่น สอยดาวการกุศล ประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง และประกวดนางนพมาศ และ รำวงชาวบ้าน ทำให้เกิดการที่คนในชุมชนได้มีบทบาทในการมีความรับผิดชอบงานร่วมกันตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มีการสื่อสารกันอย่างเข้าใจ โดยที่กลุ่มคนเหล่านั้นมีความรู้สึกในการมีส่วนร่วมไปด้วยกัน ด้วยมีการทำงานที่เสมอกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบ และพอใจกับการสร้างสรรค์กิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เกิด

ความรักใคร่กลมเกลียวโอบอ้อมอารีผูกพันเหมือนญาติพี่น้อง ดังนั้นจึงเกิดการประยุกต์เอากิจกรรมต่างๆ ผูกไว้กับประเพณีการแข่งขันเรือ เพื่อให้ชุมชนได้ทำงานร่วมกัน

ด้านการสร้างสานของกลุ่ม : มีการประชุมวางแผนงานร่วมวัดกับชุมชนในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดขอนแก่น ในการจัดงานมีการแบ่งหน้าที่แต่ละฝ่ายรับผิดชอบทำให้เกิดการทำงานเป็นทีมซึ่งทำให้เกิดการพูดคุยการแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน ในฐานะที่เราที่มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน ก็สามารถมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชน และช่วยกันประชาสัมพันธ์ชักชวนชุมชนอื่นมาร่วมช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในการทำงานร่วมกันในหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้า และลับหลัง เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การจัดเตรียมสถานที่ภายในงานเป็นการแสดงออกถึงความไม่เห็นแก่ตัวความสัมพันธ์ เพื่อขจัดความเห็นแก่ตัวในการทำงานร่วมกัน

ด้านการปลูกฝังความสามัคคีให้เกิดขึ้นเสริมสร้างความรู้สึกล : การประยุกต์ใช้เอาวัฒนธรรมประเพณีแข่งขันเรือ ซึ่งมีมาตั้งแต่โบราณ มาเป็นอุปมาอุปไมยประสานชุมชนด้วยการทำงานร่วมกัน โดยมีพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณเชื่อมประสาน ด้วยการประชุมวางแผนงานและแบ่งบทบาทหน้าที่แต่ละฝ่ายรับผิดชอบการทำงานร่วมกันเป็นทีมพิจารณาจัดการสิ่งใด คำหนึ่งถึงจุดยืนของผู้อื่น ในหมู่คณะ มีความปรารถนาดี ด้วยเจตนาคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันความเต็มใจที่จะรับผิดชอบต่ออย่างเหมาะสม มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกันสร้างความรักใคร่ และความสามัคคีปรองดอง คิดถึงส่วนดีของกันและกัน

3. การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาวบ้านวังผาคำ อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น: การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือ โดยนำเอาประเพณีแข่งขันเรือ มาเป็นอุปมาอุปไมยในการสอนชุมชนเกิดความสามัคคีซึ่งที่วัดมีงานทอดกฐินสามัคคี และจัดให้มีการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อเป็นปลูกฝังความสามัคคีให้เกิดขึ้น และยังเป็นการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามไว้ การแข่งขันเรือพายและการลอยกระทงนับเป็นประเพณีที่อยู่คู่กับคนไทย มาช้านานนับว่าเป็นความเฉลียวฉลาดของบรรพบุรุษเรา

1. ด้านเมตตาการุณยธรรม : เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันของหมู่คณะหรือองค์กร ด้วยการช่วยเหลือเอาใจใส่แบ่งเบาภาระของผู้อื่นร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การจัดเตรียมสถานที่ภายในงาน เป็นการแสดงออกถึงความไม่เห็นแก่ตัว แสดงความมีไมตรีจิต และหวังดีต่อมิตรสหาย เพื่อนร่วมงาน บุคคลรอบข้าง โดยช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ด้วยความเต็มอกเต็มใจ พร้อมกับประพฤติตนอย่างสุภาพ สม่่าเสมอ ให้ความเคารพ และจริงใจต่อผู้อื่น เป็นการแสดงออกถึงความไม่เห็นแก่ตัวความสัมพันธ์ เพื่อขจัดความเห็นแก่ตัวในการทำงานร่วมกับ ปลูกฝังความสามัคคีให้เกิดขึ้นความสัมพันธ์ไมตรี เพื่อขจัดความเห็นแก่ตัวในการทำงานร่วมกับ ปลูกฝังความสามัคคี

ให้เกิดขึ้นเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกันอยู่เสมอในยามที่ระลึกถึงกัน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นด้วย

2. ด้านเมตตาจริกรรม : เป็นการร่วมกันหาข้อในหมู่คณะ หรือองค์กร ด้วยการพูดคุยที่ปรารถนาดี สุภาพไพเราะ พร้อมทั้งให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นสาระประโยชน์ มีการประชุมวางแผนงาน และแบ่งหน้าที่แต่ละฝ่ายรับผิดชอบทำให้เกิดการทำงานเป็นทีมซึ่งทำให้เกิดการพูดคุยการแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน สั่งสอน แนะนำตักเตือน ด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือทั้งต่อหน้า และลับหลัง พูดเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่หมู่คณะและองค์กรไม่พูดเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองฝ่ายเดียวเสริมสร้างความรู้สึกผูกพันที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกันอยู่เสมอในยามที่ระลึกถึงกัน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นด้วย

3. ด้านเมตตาโมกกรรม: เป็นการสร้างแนวคิดที่ก่อให้เกิดความสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้สึกดีในหมู่คณะหรือองค์กร ด้วยการตั้งใจปรารถนาดี ด้วยเจตนาคิดจิตปรารถนาที่จะทำคุณงามความดี คิดตั้งมั่นในการปลูกฝังจิตใจและอุปนิสัยที่เป็นบุญกุศล และมีจิตเมตตาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความหวังดี ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันความเต็มใจที่จะรับผิดชอบอย่างเหมาะสม มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกันสร้างความรัก และความสามัคคีปรองดอง คิดถึงส่วนดีของกันและกัน

4. ด้านสาธารณโภคี : เป็นการสร้างประโยชน์ให้เกิดให้เกิดขึ้นชุมชน มองชุมชนเป็นส่วนรวม เป็นการเสียสละแบ่งปันลาภผลที่ร่วมกันหาร่วมกันทำโดยยุติธรรมแม้สิ่งของที่ได้มาจะน้อย พร้อมทั้งการให้สนับสนุนทุนในการจัดงานมอบรางวัลแก่ผู้เข้าแข่งขันเร็ว เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมแข่งขันและชุมชน แต่ก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วถึงกันนั้น เป็นการร่วมสุขร่วมทุกข์กันไม่เห็นแก่ตัว คือเมื่อได้สิ่งใดมา แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงแหนไว้ผู้เดียว ไม่เอารัดเอาเปรียบ นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน เพื่อเป็นประโยชน์เกิดขึ้นกับส่วนรวมโดยช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ด้วยความเต็มอกเต็มใจ พร้อมกับประพฤติตนอย่างสุภาพสม่ำเสมอ สร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นด้วยการมีน้ำใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารีย์

5. ด้านศีลสามัญญตา: เป็นการปฏิบัติด้วยกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาร่วมกัน ด้วยการประพฤติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัยเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่ก้าวร้าวหน้าที่กัน ไม่ทำตนให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวของหมู่คณะ

6. ด้านทฎฐิสามัญญตา: เป็นการสร้างอุดมการณ์ด้วยกันในหมู่คณะหรือองค์กร ด้วยทัศนคติอันเห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการ อันจะนำไปสู่ความหลุดพ้น ล้นทุกข์ ขจัดปัญหา รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ

สงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน ช่วยลดความแตกแยกทางทัศนคติ และเสริมสร้างความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นในสังคม ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาความขัดแย้งของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ.ภูพาน จ.ขอนแก่น

สภาพปัญหาความขัดแย้งของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ.ภูพาน จ.ขอนแก่น พบว่า ชุมชนบ้านวังผาดำ อำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น เมื่อย้อนไป ๒๐ ปีที่แล้วส่วนใหญ่มีปัญหาใหญ่ ๆ อยู่ ๒ เรื่อง คือ ๑. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านทำอาชีพเกษตรกรรมเกี่ยวกับ ด้านการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ไก่ ด้านการเพาะปลูก เช่น ข้าว อ้อย ถั่ว และพืชสวนครัว เป็นต้น เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันด้วยและเพื่อจำหน่ายในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และอาชีพรับจ้าง ด้วยปัจจัยและภาวะทางด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาความยากจน เกิดจากรายรับไม่พอกับรายจ่าย ซึ่งเกิดจากการขาดทุนทางด้านเกษตร ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เป็นการเข้าไปติดวงจรทางด้านสังคมทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และเป็นผลพวงระยะยาวมาถึงปัจจุบัน ๒. ปัญหาทางด้านสังคมการเมืองท้องถิ่น ความแตกแยกด้วยการแบ่งพวกแบ่งพวกไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนและวัดซึ่งเกิดจากการมีทัศนคติที่ไม่เหมือนกันไม่ตรงกัน ตามเหตุแห่งปัจจัยของการเมืองท้องถิ่น ชุมชนเกิดความอ่อนแอทางด้านสังคมจากวัฒนธรรมเดียวกลายมาเป็นพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ เมื่อในพื้นที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย นั่นก็แสดงว่าในพื้นที่เริ่มมีความคิดที่แตกต่างกันด้วยเหตุนี้ปัญหาจึงเกิดขึ้นด้วยความเชื่อและประเพณีที่แตกต่าง และอาชีพอีกก็ประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหารายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย จนทำให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมและชุมชนไม่เกิดความมั่นคงกลายเป็นปัญหาตามมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชาติ สุขแสง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ขั้นตอนการขับเคลื่อนความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน : กรณีศึกษาธรรมาภิบาล แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษามีวิจัยพบว่า ด้านปัญหาความขัดแย้งในชุมชน การเห็นแก่พวกพ้องและประโยชน์ส่วนตน และปัญหาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ส่วนปัญหาด้านรายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย จนทำให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมและชุมชนไม่เกิดความมั่นคงกลายเป็นปัญหาตามมา ต่อเนื่องและชุมชนไม่มีการรวมกลุ่มที่ถาวร

2. ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีแข่งเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ.ภูพาน จ.ขอนแก่น

หลักการสร้างความปรองดองสมานฉันท์นั้น ควรเริ่มจากการสร้างความปรองดอง ในจิตใจของเรา ก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก นอกจากนี้หลักการสร้างความปรองดอง สมานฉันท์นั้น ควรเน้นหลัก เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธีรรัตน์ คิมกระโทก ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการ

ขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชน ตำบลสมานฉันท์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ด้านปรองดองมีการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาาร่วมกัน และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ในส่วนของชุมชนที่นับถือศาสนาต่างกัน ได้รับความเสมอภาคในส่วนสิทธิเสรีภาพ สร้างเครือข่ายโดยการเพิ่มจำนวนสมาชิก พร้อมทั้งจัดสรรสวัสดิการ

4.3 การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วย พุทธวิธี ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น

การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีเป็นการนำเอาทั้งศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์เพื่อให้บรรยากาศอรรถรสมากขึ้นด้วยการบริหารจัดการในด้านต่างๆ เช่น พระสงฆ์เป็นผู้วางแผนและเชื่อมคนในชุมชนทำงานร่วมกัน แบ่งสรรงานและหน้าที่ต่างๆ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ไมตรีสามัคคีกันซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระอธิการวิน ทิปรมโม (อ๋มใจ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาว วัดท่าหลวง ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ด้านวัฒนธรรมประเพณี บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาว พระสงฆ์มีบทบาทในการจัดการวางแผนประเพณีแข่งขันเรือ และกำหนดขั้นตอนต่างๆ โดยการจัดประเพณีแข่งขันเรือผูกไว้กับประเพณี งานกฐิน พระสงฆ์มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแข่งขันเรือ โดยการประยุกต์ให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน เพื่อพัฒนาการแข่งขันเรือให้เกิดความสนุกสนานให้เป็นการแข่งขันเรือเชิงท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ ทำให้ชุมชนวัดท่าหลวงมีรายได้จากการจัดประเพณีทอดกฐินร่วมกับประเพณีแข่งขันเรือ สามารถสร้างสามัคคีของชุมชน พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เพื่อให้ชุมชนได้มา่วมกันในการแข่งขันเรือ ทั้งนี้ชุมชนก็ให้ความร่วมมือด้านการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้เข้าร่วมแข่งขันหลายจังหวัดเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนต่างจังหวัด กับชุมชนวัดท่าหลวงมีการทำงานร่วมสมัยกันกับชุมชน

5. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์ ที่ทำให้เกิดการพัฒนา หาแนวทางการแก้ไขปัญหา ด้วยการประยุกต์ใช้เอาวัฒนธรรมประเพณีแข่งขันเรือ ซึ่งมีมาตั้งแต่โบราณ มาเป็นอุบายประสานชุมชนด้วยการทำงานร่วมกัน โดยมีพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณเชื่อมประสาน มีการประชุมวางแผนงานและแบ่งหน้าที่แต่ละฝ่ายรับผิดชอบทำให้เกิดการทำงานเป็นทีมซึ่งทำให้เกิดการพูดคุยการแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน ในฐานะที่เราที่มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน ก็สามารถมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชน และช่วยกันประชาสัมพันธ์ชักชวนชุมชนอื่นมาร่วมจะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายเป็นกระบวนการเบื้องต้นให้เราไปผูกมิตรกับคนภายในชุมชน และชุมชนอื่น เพราะการที่จะทำงานกับชุมชนจำเป็นต้องทราบข้อมูลที่ลึกซึ้งและรอบด้าน เรา

ต้องเข้าไปผูกมิตร เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่รอบด้านของชุมชน โดยอาศัยเอาความสนุกสนานนั้นมาเป็นตัวเชื่อมประสานคนให้มีความสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาบบ้านวังผาดำ อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น ผู้วิจัยได้ข้อสรุป

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาบบ้านวังผาดำ อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัฒนธรรมประเพณีแข่งเรือ
2. ควรหาวิธีการทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการจัดประเพณีการแข่งขันเรือ
3. ควรเปิดกว้างประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชุมชนอื่นได้เข้ามาร่วมการแข่งขันเรือ เพื่อให้ชุมชนต่างๆ ได้มาร่วมกัน ทั้งกินข้าว สนุกสนานในการเข้ามาร่วมการแข่งขันเรือเป็นการผูกมิตรภาพ

ข้อเสนอเชิงวิชาการ

1. ควรมีแผ่นพับแจกในงานประเพณีแข่งเรือ
2. ควรมีการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัฒนธรรมประเพณีแข่งเรือ
2. ควรหาวิธีการทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการจัดประเพณีการแข่งขันเรือ
3. ควรเปิดกว้างประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชุมชนอื่นได้เข้ามาร่วมการแข่งขันเรือ เพื่อให้ชุมชนต่างๆ ได้มาร่วมกัน ทั้งกินข้าว สนุกสนานในการเข้ามาร่วมการแข่งขันเรือเป็นการผูกมิตรภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาบบ้านวังผาดำ อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่การศึกษาเชิงคุณภาพไม่สามารถอธิบายได้
2. ควรมีการศึกษาถึงทัศนคติ และศักยภาพของที่มีต่อการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาบบ้านวังผาดำ อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น ใน ปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรต่อไป

3. ควรศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และสาเหตุที่ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการประยุกต์ใช้วัฒนธรรม ประเพณีการแข่งขันเรือในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี ของชุมชนชาวบ้านวังผาดำ อ.ภูผาม่าน จ.ขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วริวัณณ โอตรารามกุล. (2520). *มาอุนร์กษกันเกิด ฉบับ 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- พระอธิการวิน ทีปธมโม (อิมใจ). (2556). *บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาว วัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา. (2539). *น้ำบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมประเพณีไทย*. กรุงเทพมหานคร. สมาคมสถาปนิกสยาม
- สมบัติ พลายน้อย. (2532). *ชีวิตตามคลอง*. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อ.